

Кўчат экиб, боғ ярат!

Қадимдан қолган яхши бир анъана бор. Ўғил туғилган хонадон эгалари ўз боғлари ёки кўча-кўйларга бирон мевали кўчат экишади. Фарзанд билан яна бир мевали дарахт яшнай бошлайди. У ўз мевалари билан инсонни қувонтиради, уларга насиба келтиради. Шунинг учун ҳам боболаримиз, бувиларимиз “Бизнинг даврларда ҳаммаёқ боғ-роғ эди”, дея кўп такорлашади.

Кейинги йилларда қишлоқ жойларда пахтадан мўл ҳосил олиш учун, шаҳарда эса кенг йўллар, турар-жой бинолари қуриш учун катта боғлар, шифил мева солаётган дарахтлар кесиб ташланди.

Бунинг оқибатида бугун бозорларда мевалар нархи баландлиги ҳеч кимга сир эмас. Бу хато йўлни тўғрилашнинг биргина йўли бор — кўчат экиш, боғ яратиш. Ҳар йили кўклам келиши билан юрагида ўз ўлкасига меҳр-муҳаббат қайнаб тошган, дастурхонини сархил мевалар билан бойитишни истаган киши кўчат экишга ҳаракат қилади. Бу савобли ишдан ҳеч ким қуруқ қолишни истамайди.

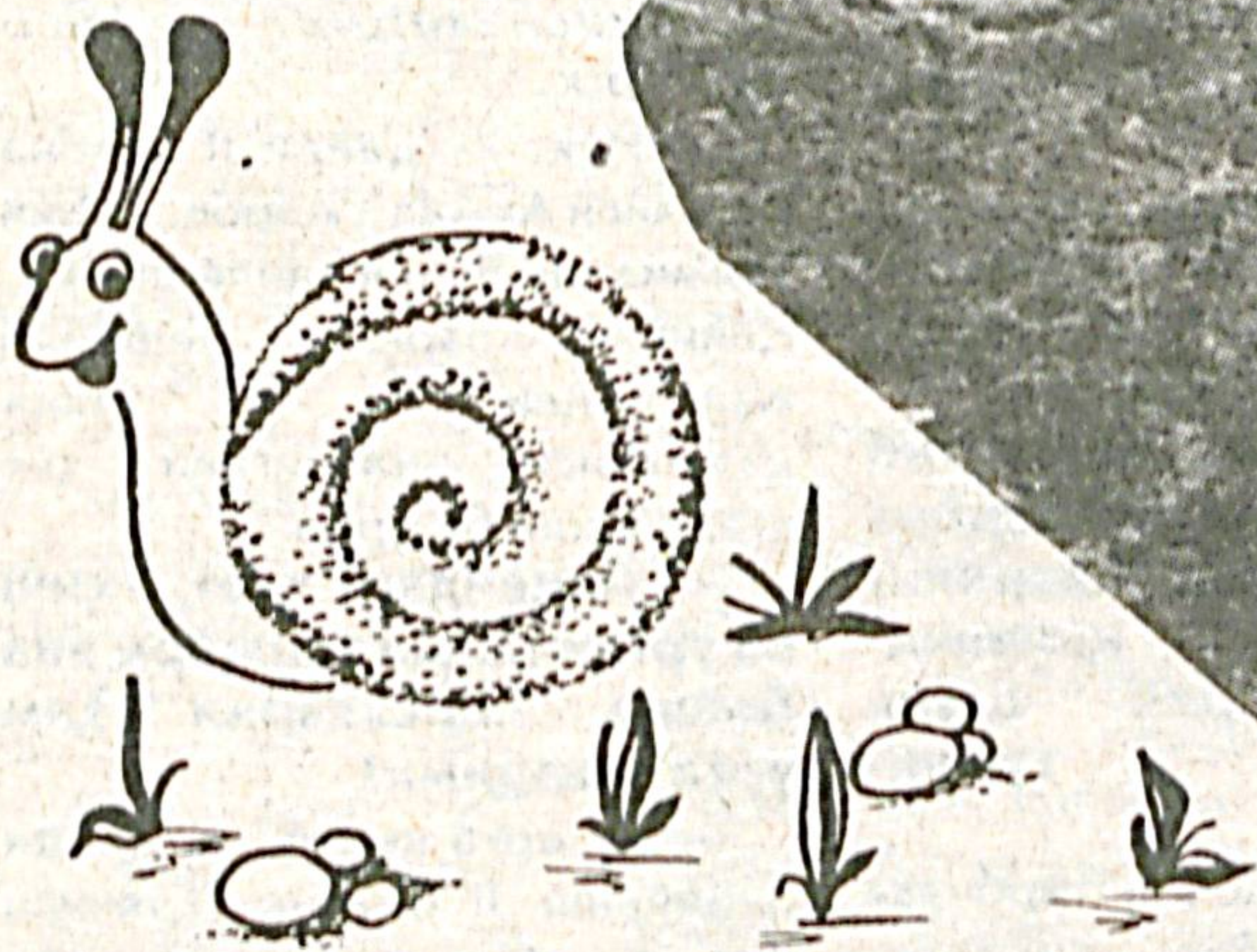
Республика ёш табиатунослар станцияси

аъзолари ҳам баҳор кириб-келиши билан кўчат экишга киришишди. Улар станциянинг тажриба-ер участкаларига экилган дарахт ва экинларни очиб, тагларини юмшатишди, парвариш қилишди. Қуриб қолганлари ўрнига янгиларини экишди. Маҳалла-кўйларда, мактабларда боғ яратиш ташаббусларига бош-қош бўлишди.

СУРАТЛАРДА: ёш сабзавоткорлар тўғараги раҳбари, Халқ маорифи аълочиси Машкура опа Зоинова тўғарақ аъзолари билан баҳорги юмушларни бажаришмоқда.

Ҳар ким ўзига ажратилган майдонда қизгин иш олиб бормоқда.

Р. АЛЪБЕКОВ суратга туширган.

«Умрларинг узоқ бўлсин!»

Айнан Наврўзи олам кунлари таваллуд топган Карима буви Ҳакимова пиру бадавлат умр кечирмоқда. Онахон шу кунларда қўш байрам — Наврўзи олам ва таваллуд топган кунини фарзандлари, неваралари, чеваралари билан нишонлаб, уларга “Умрларинг узоқ бўлсин, юртимиз тинч бўлсин” деб дуо қилмоқда.

Суратда: Акмал Икромов тумани “Фурқат” маҳалласида истиқомат қилаётган меҳнат фахрийси Карима буви чеваралари даврасида.

Сураткаш: Фахриддин УМУРЗОҚОВ.

ДИҚҚАТ! ДИҚҚАТ!

27 март 10.00 да Тошкентдаги «Оймома» истироҳат боғида

«ВАРРАК САЙЛИ»

мусобақаси ўтказилади.

Унга Республикаимизнинг барча болалар ва ўсмирларини таклиф қиламиз.

Ғолибларни
Тошкент шаҳар
Ёшлар
Қўмитасининг
ҚИММАТБАҲО
СОВГАЛАРИ
кутмоқда.

“Меҳрибонлик” фестивали ташаббускорлари — **Ўзбекистон Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси марказий Кенгашига ва унинг ҳомийси “Мурувват” кичик корхонасига** ўз миннатдорчиликларини билдиришди.

Биз фестиваль иштирокчилари ва ҳомийсидан ўз тассурутлари ҳақида сўзлаб беришларини илтимос қилдик.

В. Г. БУРАН — фестиваль ҳомийси, “Мурувват” кичик корхонаси директори:

— Корхонамизнинг ташкил топганига икки йил бўлди. Бугунги

чегараланиб қолмаган. Тушаётган фойдани кўпроқ савоб ишга, муҳтожларга кўмаклашишга сарфлаш ниятидамиз. Тошкентда гўдаклар уйи мавжуд бўлиб, бугунги кунда у ерда 100 нафар ота-онасидан ажралган болалар бор. Биз уларга 6 миллион сўм пул ажратдик ва бундан кейин бу гўдаклар уйини ўз оталигимизга олмоқчимиз. Бизнинг бу каби ишларимиз ногирон болалар кўнглини шояд кўтарса.

Б. ЕНСИПБОВ, Олмаота шаҳридаги 4-махсус мактаб-интернати талабаси: — Аввалига мени бу фестивалга таклиф қилишганига ишонмадим. Кейин эса жуда қувондим. Бизлар учун бирон шаҳарни бориб кўриш, саёҳат қилиб, дўстлар орттириш кийин. Бу ерда эса ана шу орзуимга эришдим. Шунинг учун ҳам мен ва мен билан бирга келган қозоғистонлик фестиваль иштирокчилари “Меҳрибонлик” фестивали

«Меҳрибонлик» фестивали

Аввал хабар қилганимиздек, 16-18 март кунлари Тошкентда ногирон болаларнинг “Меҳрибонлик” республика II фестивали бўлиб ўтди. Унда республикамизнинг турли вилоятларидан, қўшни Қозоғистон, Қирғизистон республикаларидан меҳмонлар келишди. Фестиваль ҳақиқий дўстлик байрамига айланди. Болалар бир-бирлари билан танишдилар, суҳбатлашдилар. Уларга фестиваль ҳомийси — “Мурувват” кичик корхонаси тайёрлаб қўйган совғалар улашилди. Концерт намоиши этилди. Ногирон болалар республиканинг энг тажрибали шифокорлари кўригидан ўтишиб, керакли маслаҳатларни олишди. Шунингдек, улар

кунда унинг “Жигули” автомашиналари учун баъзи эҳтиёт қисмларни ишлаб чиқарувчи, темир эшиклар учун қулфлар ясовчи цехлари бор. Даромадимиз ёмон эмас. Аммо бу пулларни бекорга соғураётганимиз йўқ. Мана, “Меҳрибонлик” фестивали бунга мисол. Ўтган йили ҳам бу фестивални ўтказган эдик, янаги йил ва бундан кейинги йилларда ҳам уни анъанавий ўтказиб бориш ниятимиз бор. Мақсадимиз — мана шу кўнгли ярим болаларнинг йилда бир, жуда озчилигига бўлса ҳам хурсандчилик улашиш.

Корхонамиз фақат бу иш билангина

ташаббускорларига миннатдорчилик билдираимиз.

Х. ҚОЗОҚОВ, Хоразм вилояти, Урганч туманидаги “Камалак” Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси раиси: — Ушбу фестивални биз жумҳурият Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси фаолият йўналишларининг ҳисоботи деб биламиз. Фестиваль Наврўз айёми арафасида ўтаётгани ҳам қувонч устига қувончдир. Кичик қалбларга бир олам шодлик бахш этаётган бу каби тадбирларни ҳар йили ўтказиб туришни мақсадга мувофиқ деб ўйлаймиз.

Р. АЛБЕКОВ туширган суратлар.

Гоҳо кўчаларда ҳарбийча кийинган, юришларида қандайдир бир ўктамлик касб этган, ўн тўрт-ўн беш ёшлардаги ўсмирларни учратиш қоламиз. Бу болалар тенгдошларидан ўзларининг жиддийлиги, қатъийлиги ва босиқлиги билан ҳам ажралиб туришади. Ўз ёшларига нисбатан эртарақ шакиланган бундай ҳолат эҳтимол уларнинг тарбияси билан боғлиқдир, деб ўйлайсан киши...

Улар Халқ таълими вазирлигига қарашли Тошкент шаҳридаги ҳарбий касбга йўналтириш бўйича Республика лицейи ўқувчиларидир.

Махсус лицей директори Собир АСРОРОВ билан ушбу лицей фаолияти тўғрисида суҳбатлашдик.

— Лицейимиз ўтган йили ташкил топган. Хабарингиз бўлса керак, илгари у “Суворов номидаги ҳарбий ёшлар интернати” деб юритиларди. Энди бўлса, Собир Раҳимов номи берилиб, ҳарбий касбларга йўналтириш бўйича Республика лицейи деб атала бошланди.

— Собир ака, бу лицей олдинги интернатдан нимаси билан фарқ қилади?

— Фарқи шундаки, машғулотлар олдин фақатгина рус тилида олиб борилган бўлса, энди фанлар давлат тилида ўқитиляпти. Фақат ҳарбий таълимни ҳисобга олмаган тақдиримизда, чунки ҳарбий таълим ҳарбий олий ўқув юртларида ҳам рус тилида олиб борилмоқда. Дарслар давлат тилида ўтила бошлагандан кейин ўқувчиларимиз сони ҳам кўпая

топириш учун келишади. Аслида қабул шартлари бўйича 8-синфдан, баҳолари қўйилган ўқув варақаси (табели) билан қабул қилинади. Шу боисдан

ЭРТАНГИ КУН ПОСБОНЛАРИ

бошлади. Ҳозир бизга республикамизнинг турли вилоятларидан кўплаб ёшлар келишмоқда.

— Эндигина 8-синфни битириб келаётган ўқувчиларга ҳарбий таълим ва тартиб оғирлик қилмасмикан?

— Оғирлик қилади. Лекин иложимиз қанча?... Булар бўлажак ҳарбий кишилар, қолаверса, мустақил республикамизнинг эртанги кун посбонлари. Биз уларни “темир” интизомга ўргатишимиз лозим. Ўқувчиларнинг кўпроқ қийналадиган фани жисмоний тарбиядир. Айниқса, биринчи поғонада (курсада).

— Бу даргоҳга ўқиш ниятида келадиган ўқувчилар кўп бўлса керак?

— Ўтган йили ҳар бир ўрин учун рус бўлимига 3 тадан, ўзбек бўлимига 4 тадан талаба тўғри келди.

— Кириш имтиҳонлари ҳақида гапириб берсангиз.

— Улар математика, физика, ўзбек тили, рус тили, (рус тилида топшираётганлар учун) ва жисмоний тарбия талабларини топширадилар. Шунинг алоҳида таъкидлаш керакки, бизга кўпгина ўқувчилар 9-синф гувоҳномаси билан хужжат

қўпгина ўқувчиларни қайтаришга мажбурмиз.

— Лицей битирувчиларига олий ўқув юртларига киришлари учун қандай имтиёзлар берилади?

— Бу борада имтиёзлар катта. Битирувчиларимиз МДХ давлатлари миқёсида ҳар қандай олий ўқув юртларига имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

— Мактаб дастури билан ҳарбий тайёргарлик бирга олиб бориладими?

— Биринчи поғонада бир соатлик ҳарбий тайёргарлик бўлиб, II-IV поғоналарда бир соатдан қўшилаверади. Оддийдан мураккабликка деган гап бор-ку.

— Ўқувчиларнинг маданий ҳордиқ чиқариши қандай ташкил этилган? Эшитишимга қараганда, фақатгина шанба ва якшанба кунлари уйларига боришга рухсат этилар экан!

— Тўғри, бизда ўқувчиларимиз фақат шанба, якшанба кунлари уйларига бориб келишлари мумкин. Кейин, бизда ҳам мактабдагидай таътил кунлари берилади.

Маданий ҳордиқ учун ўз клубимиз бор, бу ерда ҳафтада уч марта фильм кўрсатилади.

Пойтахтдаги опера театри билан

келдик. Уларга яқинлашиб: сизларнинг тенгдошларингиз қийинчиликларсиз ўқиб юришибди. Ҳарбий ва жисмоний тайёргарликдан чарчаганингизда, уларга ҳавас

қилмайсизларми?” деб сўрадик.

— Йўқ, — дейди II поғона ўқувчиси Акмал Умаров. — Биз ўзимиз шу йўлни танлаганмиз. Қийинчиликларнинг бефойда эмаслигини ва ўз халқи ҳимоячиси эканлигини ҳис этади киши бу ерда.

— Лицейдаги ҳаёт, ўқиш ва ўрганишдан ташқари яна бошқа нарсаларни ҳам ўргатишадими?

— Бу ерга келиб, — дейди лицейнинг II поғона ўқувчиси Комил Масодиқов, — кўп нарсани тушунишга мажбур бўласан. Уйдагиларни соғинасан. Одамларнинг қадрига етишни ўрганасан. Умунан ҳаётга бошқача, қандай десам экан, жиддийроқ қарайсан, ўзининг озгина улғайганини сезасан.

— Ҳарбий бўлиш учун қандай фазилатларга эга бўлиш керак деб ўйлайсизлар?

— Кўпроқ ирода ва матонат зарур бўлса керак.

— Ўз тенгдошларингизга қандай тилакларингиз бор?

— Ўқиш ва ишларига омад тилаймиз. Соғлом ва бақувват бўлишсин.

— Суҳбатинглар учун раҳмат, сизларга ҳам омад ёр бўлсин!

Суҳбатдош Абдумалик БОБОВ.

Тарихий музейлар — ўтмишдан хотира. Бобокалонларимизнинг узок кечмишларидан ҳикоя қилувчи бирдан бир тилсиз гувох... Биз эса уларни зиёрат қилмай қўйдик... Катталар турмуш таъвишларидан ортишмайди, кичиклар қизиқишмайди. Бу жуда-жуда ачинарли ҳолдир... Ахир, ўз тарихимизни ўрганиш — ўзликимизни англаш демакдир. Буни тарихчи олима, музей иши назарияси ва амалиёти бўйича мутахассис Нафиса опа СОДИҚОВА билан бўлган суҳбат мазмунидан ҳам билиб олишингиз мумкин.

— Нафиса опа, маълумки, халқимиз ўзининг жуда бой ва узок тарихига эга. Аждодларимиздан қолган мерос ва ёдгорликлар бундан далолатдир. Ўз вақтида уларни тўплаб, музейлар яратиш ишида сиз ҳам кўп хизматлар қилгансиз. Шулар ҳақида гапириб берсангиз.

— Тарихимиз чиндан ҳам узок, Амир Темур "Биз ким — Мулки Турон, Амири Туркистонмиз. Биз ким —

яраша.

— Қадимда ҳам бизда музейлар бўлганми?

— Бўлган. Фақат, илгари — "хазина" деб аталган. Саройларда албатта хазиналар, уларга қараб юрадиган хазинабонлар бўлишган. IX—X асрларда Ўрта Осиёда Сомонийлар давлати вужудга келгач, сарой мулкига жуда катта маданий ва маърифий бойликлар ҳам қўшилган. Маърифий бойликларимиз ҳисобланган кутубхоналар

бўлмайди.

Амир Темур томонидан улкан марказлашган давлат тузилиб, Самарқанд шаҳри пойтахт қилиниши, бу ерда жуда катта бойликларнинг тўпланишига сабаб бўлди. Жаҳонни лол қолдирган меъморий ёдгорликлар, макбаралар, масжид-мадрасалар, саройлар ана шу даврда бунёд этилган. Маданиятимиз энг чўққисига кўтарилган давр бўлди ўша йиллар. Илм-фан, санъат гуркираб ривожланди. Ҳозиргача сақланиб турган тарихий обидалар, ёдгорликлар, қадимий қўлёзмалар ўша даврда маданий ва маънавий бойликларни яратиш, асраш ва тўплаш ишларига қанчалик эътибор берилганини кўрсатади.

Амир Темур мусулмон дунёсининг муқаддас китоби бўлмиш "Усмон Қуръони" асл

ТАРИХ ЖИЛОЛАРИ

йўғи шумикан?" деб ўйлашлари ҳам табиий. Айтинг-чи, асримиз бошларидаги катта олаговурли тўнтаришдан кейин қанчалар тарихий ёдгорликларимиз Москвага ташиб кетилдикин?...

— Бунинг аниқ ҳисоб-китобини айтиш жуда қийин. Чунки, юртимиздан ташиб кетилган бойликларнинг ўзи беҳисобда. Октябр тўнтаришидан сўнг Туркистондаги жуда кўп бойликлар, жумладан, Хива ва Бухоро хонлари бойликлари, маҳаллий бойларнинг мол-мулклари битта қўймай мусодара қилинди. Мусодара қилинган олтин, қумуш қимматбаҳо безаклар, тақинчоқлар, санъат дурдоналари Москва, Петербургдаги давлат музейлар фондига жўнатилди. Шу тариқа Москва ва Петербургдаги кўпчилик музейлар асосан биз каби мустамлака қилинган ўлкалардан мусодара қилинган бойликлар эвазига барпо этилгандир. Адолат юзасидан қаралганда энди бу мулклар, тарихий ёдгорликлар ҳақиқий эгаларига қайтарилса ажаб эмас.

— Мактаб ўқувчиларида музейларга қизиқиш уйғотиш учун нималар қилиш керак, деб ўйлайсиз?

— Бу жуда муҳим муаммо. Ёшлиқда олган билим тошга ўйиб ёзилган хатдек бўлади. Бугун мактаб партасида таълим-тарбия олишгаётган ўғил-қизлар тарихий музейларимиз билан танишиб боришлари зарур. Бунинг учун аввало тарих муаллимлари музейлар ҳақида ўқувчиларга кенгрок маълумот бериб боришлари керак. Кейин, имкон топиб, баъзи дарсларини музейларда ўтишса айти муддао бўлур эди. Чунки, музейдаги экспонатлар, ёдгорликлар ўғил-қизлар шуурида ўтмишни жонлантириб беради. Аълочи ўқувчи ҳам, билими бундайроқлар ҳам музейдаги кўргазмалардан бир хилда таассурот олишлари табиий.

Минг марта эшитгандан кўра, бир марта кўрган афзал деганларидек, тарих дарсларининг музейларда ўтилиши кони фойда бўлади.

Суҳбатдош: Тўлқин ЭШБЕК.

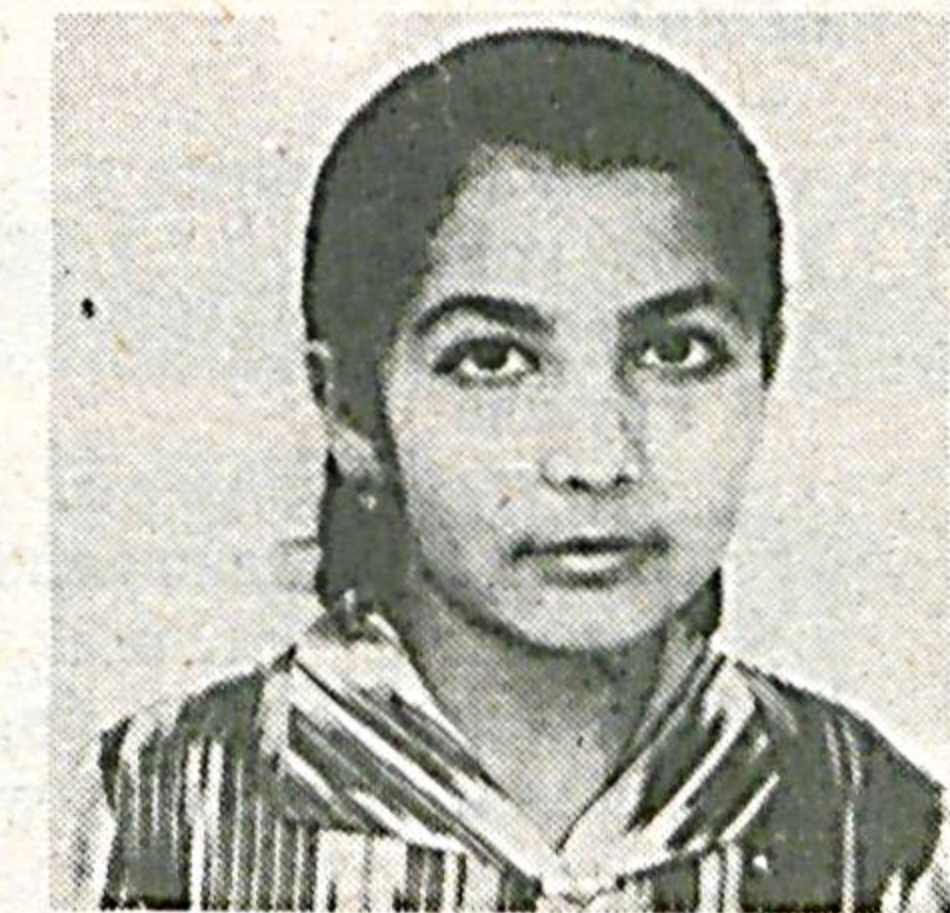

Азиз ва суюкли ДАВРОНЖОН!

Бугун сен болаликнинг дуркун — 12 ёшига тўлдинг. Сени оиламизнинг барча аъзолари номидан туғилган кун — хуш айёминг билан самимий муборакбод этамиз. Баҳоларинг "беш" ва эзгулик қалбига доимо эш бўлсин! Яхши бола — гулу лаола. Сен — хонадон боғимизнинг дуркун лоласи бўлиб камолга етишингни тилаб қоламиз.

Даданг Доноқул Тошбой ўғли, онанг Гулнора, акаларинг ва синглинг Шухратжон, Содикжон, Нодирахон.

Самарқанд вилояти, Иштихон тумани.

Суюкли фарзандимиз ДИЛНОРАХОН!

Сени туғилган кунинг — 13 баҳоринг билан самимий қутлаймиз. Сенга узок умр, сихат-саломатлик тилаймиз.

Чеҳрангдан табассум аримасин! Бухоро вилояти, Пешку тумани, Й. Эргашев жамоа хўжалиги.

Азиз ва суюкли қизимиз МАКСУДАХОН!

Туғилган кунинг муборак бўлсин. Сенга дилимиздаги барча эзгу ни-ятларимизни билдирамиз. Оқила ва ораста қиз бўлиб улгайгин. Сенга узок умр, сихат-саломатлик, ўқишларингда улкан муваффақиятлар тилаймиз. Лабларингдан кулгу, юзларингдан табассум аримасин.

Сени қутлаб: аянг ва ходаларинг. Кармана шаҳри.

Табриклаймиз!

“БИЗ КИМ — МУЛКИ ТУРОН, АМИРИ ТУРКИСТОНМИЗ”

миллатларнинг энг қадими ва энг улуги — туркнинг бош бўғинимиз" деб бежиз айтмаган. Турон мамлакатини бутун дунё билган! Ўша даврларда хунармандчилик, меъморчилик жуда ривожланган.

Археологларимиз, тарихчи олимларимизнинг изланишлари натижасида аждодларимиз тарихини янада чуқуррок ўрганимиз. Айтилик, Сугдиёна, Афросиёб, Варахша, Болаликтепа, Фаёзтепа, Сополлитепа, Айритом саройларининг ҳашаматли девор безаклари ва улугворлиги қадим усталарнинг нозик диди, чуқур илмидан дарак беради. Демакки ўша даврларда яшаган Турон ҳукмдорларининг ҳаёти, турмуши жуда дабдабали бўлгани, улар беҳисоб бойликка эга бўлишгани ҳам равшан. Албатта, шунга яраша илму маърифат ҳам кенг ривож топган. Юртимиз жуда кўп талончи, босқинчиларни кўрган. IV асрларда юнонлар бостириб келиб, бойликларимизни хўб талон-тарож қилишган. VII асрда араб босқинчилари истило қилганлар. Улар юртимизга Мовароуннаҳр деб ном беришган. Яъни, икки дарё оралигини улар шундай атаганлар. Бу даврларда ҳам қанча йўқотишлар, вайронагарчиликлар бўлса-да, ривожланиш тўхтаб қолмаган. Хунармандларимиз, йирик савдогарларимиз, деҳқонларимиз ўз ишларини давом эттираверганлар.

XVII асрнинг иккинчи ярмида чор Россияси босқинчилари Ўрта Осиёни қандай забт этилгани ҳақида эндиликда очик-ойдин езилмоқда. Она юртимизни босиб олганларидан кейин улар бизни туркистонликлар деб атаб, юртимизни Туркистон дейишган. Октябр тўнтаришидан сўнг эса Туркистонни парчалаб юборишди. Уни бешта жумҳурияга ажратди. Шу тариқа Ўзбекистон жумҳурияти пайдо бўлди...

Демакки, халқимиз тарихи, юртимиз ўтмиши жуда-жуда қадимийдир. Аждодларимиз қолдирган мерос ҳам шунга

ташқил этиш кенг йўлга қўйилган. Жаҳондаги энг нодир китоблар, шунингдек, улуг аждодларимиз томонидан яратилган ноёб асарлар жам этилган. Ҳазнавийлар сулоласининг асосчиси Маҳмуд Ҳазнавий ҳам жуда кўп қўлёзма ва китоблар тўплаган. Хоразм шоҳи Муҳаммад даврдан ҳам жуда гўзал саройлар, қасрлар, макбаралар қолган.

Энди, бизнинг ҳозирги тасаввуримиздаги музейлар илгари бўлмаган. Чунки ислом динимизда расмлар, тасвирий санъат, ҳайкалтарошликлар муқаддас саналмаган. Биз учун энг муқаддас нарсаси — "Қуръони карим" бўлган. Муқаддас Қуръон, Ҳадислар, бошқа дурдона китоблар ҳозирги музейлардаги экспонатлардан ўн чандон кўпроқ эъзозланиб келинган.

Ўтмишни акс эттирувчи тасвирий санъат асарлари, турли экспонатларни йиғиб, музей яратиш эса бизга инқилобдан кейин овруполиклардан кириб келди.

Ҳозир ўтмишимизни жонлантириб турган музейларимиз талайгина. Сўнгги йилларда музейлар яратиш, уларни бой тарихий ўтмишимиз асори-атикалари билан бойитиш борасида жуда кўп ишлар қилинди.

— Нафиса опа, назаримда, жумҳуриятимиз музейларга жуда бой. Ахир, Самарқанду Бухоро, Хиваю Қўқон шаҳарларидаги тарихий обидалар ҳам табиий музейлар эмасми?! Айтилик, Самарқанддаги улкан миноралар бизга буюк аждодимиз Амир Темур ва унинг сулоласини, теурийлар замонини эслатиб туради.

— Худди шундай. Модомики, улуг бобокалонимиз Амир Темурдан сўз очган экансиз, унинг бетимсол мероси ҳақида ҳам гапирмасак

Биз икки дўст, Тўлаш билан мен, анчалардан бери мактабга боришни орзу қилиб келардик. Маҳалламиздаги биздан каттароқ бир-иккита болалар, орқаларига жидларини осиб, олдимиздан гердайиб, сенлар ҳам одаммисанлар дегандек қилиб, ўтиб кетганларида, тоза алам қиларди. Бурнимизни тортиб, улар кетаётган йўлга мўлтиллашиб қараб қолардик. Қани, энди шу тобда: "Ёнғоқ ўйнайсанларми?" деса у мактанчоқлар. Бор ёнғоқини ютиб олардик. Биз бунақанги нарсаларга устамиз. Лекинги фақат мактабга бормасдик-да!..

... Мана, ниҳоят мактабга борадиган кун ҳам келди. Тўғрироғи, ёзиладиган кун. Бизларни опам бошлаб оборди. У пайтда Наима опам олтинчи синфни тутатган эди. Одатда, ўша вақтларда, мактабга кирадиган болани синовдан ўтказишар эди, бошқачароқ айтганда, унинг қобилиятини текширишарди. Агар у синовдан ўтса, биринчи синфга қабул қилишарди.

Мени унча қари бўлмаган, кўзойнакли бир хотин сўроққа тутта бошлади.

— Жудаям яхши бола экансан, отинг нимади?

— Али.

— Фамилиянг-чи?

— Миркаримов.

— Отанг борми?

— Урушда.

— Урушда? Ахир, уруш тамом бўлганига икки йилдан ошиб кетди-ку!

— Билмасам, — дедим.

Хотин бир опамга, бир менга қараб қўйди. Кейин негадир, чуқур хўрсинди. Сўнгра:

— Сен эртақларни биласанми? — деди у қўли билан бошимни силаркан.

— Ҳа, биламан.

— Қани, қанақаларини, айтиб бер-чи?

— "Ёрил тош" ни биламан, "Тоҳир ва Зухра" ни биламан.

— Ў, жуда соз! — деди, у қўлиб. — Ўзинг нечага кирдинг, қани, айт-чи?

— Еттига кираман энди.

— Жуда яхши! Бўпти, сени оламин. Ўзим ўқитаман сени, билдингми...

Гал Тўлашга келди. Тўғриси айтсам, унга ҳайрон қолдим. Шундай довдирадики, ҳатто фамилиясини ҳам айтиб беролмади. "Сайдалиев", деб ўзим жавоб берибман-а, эҳ, Мошак! Хулласи калом, Тўлаш ишнинг пачавасини чиқарди. Уни олишмади. Йиғлаб юбордим, алам қилганидан. Опам ўртага тушди:

— Жаҳон опа, олақолинг, ёрдамлашиб турармиз. Булар иккаласи ўртоқ. Келақолинг.

Аммо Жаҳон опа кўнмади. Ўз айтганида туриб олди. Бола ҳали ёш деди. Укангиз еттига тўлмаган бўлса, унинг ўртоғи эса олти ой кичик. Тўғри келмайди. Кейин мени юпатган бўлди.

— Ўртоғинг-чи, Аливой, янаги йилга келади. У сендан кичкина экан-да! Нима қиламиз энди. Яхшиси, сен ўртоғингга келаси йилгача ёзишни, ўқишни ўргатиб турасан. Бояги-бояги доим бирга

бўласизлар. Бунинг учун хафа бўлиш керак эмас...

Шундай қилиб, мен мактаб ўқувчиси бўлиб қолдим. Энди Тўлаш билан доим бирга бўлишликнинг иложи йўқ эди. Ёлғиз мактабга борардим, ёлғиз қайтардим ўқишдан, дарс тайёрлашда ҳам ёлғиз эдим.

Биз икки ўртоқнинг маҳаллада ёнғоқ ўйнашдан донгимиз чиқмаган эдим, битта аламзада бола бор экан. Ўзи бизлардан

бўлиши мумкин. Бунга қандай эришиш лозим? Ҳалиги "ган" пойлаган соққани, эндигина ўйинга кираётган бошқа ўйинчининг соққаси билан бехато уриш даркор. Ана, ўшанда, биринчиликни қўлга киритган ўйинчи "ўлган" ҳисобланади. Бунинг учун ютган "ган" ларини голиб ўйинчига жарима сифатида қайтаради ва янаги ўйин бошлангунга қадар четга чиқиб туради. Соққа билан "ган" ни пойлаш муш-

Мирвали АЪЗАМ

ЯККАМА - ЯККА

ҲИКОЯ

катта, иккинчиси-учинчиси синфда ўқир эди. Пайт пойлаб юрар экан ёлғиз юришимизни. Бир кун аввал Тўлашни уриб йиғлатибди. Ҳамма ёнғоқларини олиб қўйибди. Эртасига эса, мени...

Қинғир-қийишқ боғ кўчамиздан мактабдан қайтар эдим. Кутилмаганда муюлишдан бир-иккита болалар йўлимни тўсишди.

— Ҳов, ёнғоқ ўйнайсанми?

Савол берган болани мен дарров танидим. Тўлаш айтиб берган эди: бир калла мендан баланд. Юзларида сепкили бор. Қулоқлари шалпанг. Лаблари сал дўрдайган. Кулганида бўри тишлари кўриниб қўяди.

Унинг ниятига дарҳол тушундим. Худди Тўлашдек мендан ҳам аламини олмоқчи. Кўрамиз дедим ичимда, ким ютаркин.

— Ҳалол ўйнайсанми? — сўрадим ундан.

— Ҳа, — деди у.

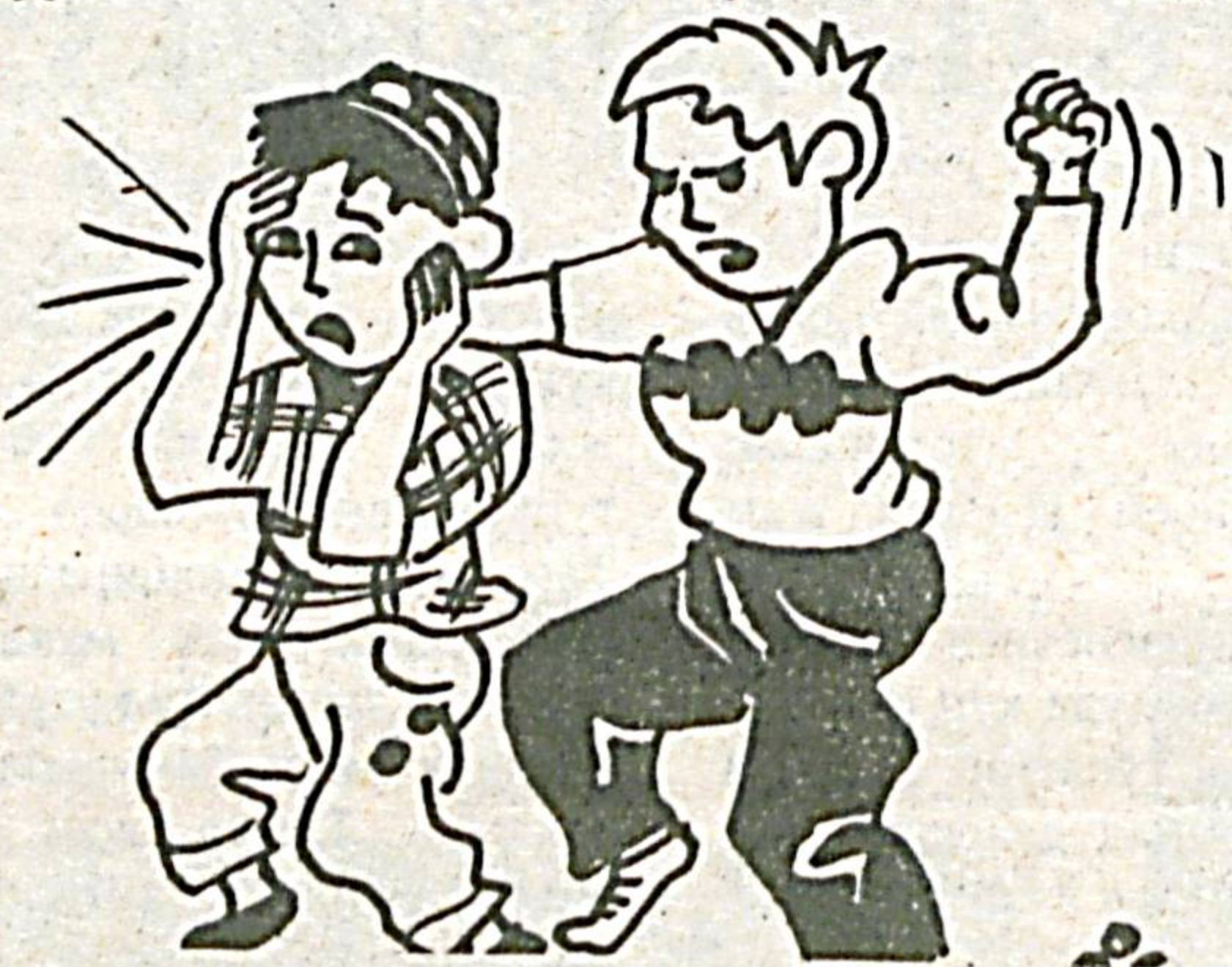
Жилдан ёнғоқларимни олдим. Ўйин бошланиб кетди. Унинг ўртоқлари четга чиқиб томоша қилиб туришди. Ўйин қоидаси шундай эди. Кўчанинг ўртасига чизик тортилади. Унинг оти мирра деб аталади. Шу миррадан тахминан беш қадам нарига мен иккита ёнғоқ қўяман. Шеригим ҳам ўз навбатида, ҳалиги ёнғоқлардан беш қадам нарига иккита ёнғоқни тикади. Агар ўйновчилар сони кўп бўлса, ҳар ким иккитадан худди шу йўсинда ёнғоқларни қўйиб чиқишади. Тикилган ёнғоқларнинг отини "ган" лар дейлади. Кейин, миррадан туриб, ҳар ким тартиб сонини сақлаган ҳолда "ган" ларга қараб ўз соққасини (соққа бир хилида золдир бўлиши мумкин) отади. Кимнинг соққаси ганларнинг қайси бирига яқин келса, ўша биринчи бўлиб, уларни пойлаб отишга даъвогар бўлади. Мабодо, ўйиннинг бошида кимда-ким соққаси билан "ган" ни пойлаб қолса борми, у чексиз ҳуқуқ эгасига айланади. Ҳамма нарсда доим биринчи бўлади. Лекинги бу биринчиликни йўққа чиқарадиган одам ҳам

қулнарсан, аммо соққани бехато уриш ундан ҳам қийин. Бу кишидан усталикни талаб этади. Соққанинг оғирлигини, масофанинг узунлигини аниқ ҳисобга олиш керак. Шундагина ниятингизга етишингиз мумкин. Мен ўйинда ҳамма усталигимни ишга солдим. Юм-юмалоқ жажжигина соққам "ган"ларга бехато тегар эди. Кўп ўтмай талайгина ёнғоқлар мен томонга ўтди. У кўрсаки иш чатоқ, бор ёнғоқларнинг ҳаммасини ютқазиб қўядиган. Кутилмаганда фирромга зўр бера бошлади. Аввалига индамадим, лекинги манаги гиромига ҳеч чидаб туролмадим: у белгиланган чизикдан бир қадам олдинга сакраб олганди.

— Тисарил орқага, — дедим.

— Йўқ, шу ердан отаман соққамни, — деб без бўлиб туриб олди.

— Ундай бўлса ўйнамайман, — дедим

мен ҳам жаҳлим чиқиб ва ёнғоқларимни йиғиштиришга тушдим. Унга шу нарсанга керак экан, қулоқ чаккамга солиб юборди.

— Нега урасан!

— Нега бўлмасам ўйнамайсан?!

— Нега бўлмасам нотўғри ўйнайсан?!

— Ўзинг нотўғри ўйнадинг! Шу қилганингга ҳозир ҳамма ёнғоқларингни олиб қўяман.

— Олиб бўлсан! — деб жилдимни бағримга босдим. Шунда у яна бир шавлани қайнатди. Қаноат ҳосил қилмади, шекилли, елкамга мушт туширди ва чаққонлик билан чалиб юборди. Чалқанчасига йиқилиб туш-

дим. Жилд бошимдан анча нарига отилиб кетганди. Ўрнимдан тура солиб, ушланг-қулоқни бир тепдим. Унинг жони-пони чиқиб кетди. Зум ўтмай, тагига босиб олиб, роса дўппослади... Шунда тоза Тўлашнинг қадри ўтди-да!..

Ўйга чангга қорилган, ёнғоқларимдан ажралган ҳолда қайтдим. Тўлашга бўлган воқеани айтишга негадир уялдим. Мен шу пайтгача ҳеч кимдан енгилган эмас эдим. Шуниси алам қиларди одамга. Яна бунинг устига шалпанг-қулоқнинг "Кунда ўнта ёнғоқ берасан!" дейиши ошиб тушди.

"Нега энди мен унга теп-текинга, ўйнамасдан-нетмасдан ўнта ёнғоқ беришим керак? Нега?! Зўр бўлгани учунми? Йўқ, мен ундай қилолмайман. Урс-ураверсин".

"Мана, бугун бошим гурра бўлибди. Яна ҳамма ёғим тупроққа қорилган... Ҳа, кап-катта бола ҳаммопиш ўйнадингми?", деди опам. Йиқилиб тушдим, деб баҳона қилдим. Эртага нима дейман? Тўхта-чи, бедазор томондан ҳам келиш мумкин дейишарди. Ўша ёқдан кела қолай. Фақат, сал узокроқ-да.

"Эҳ, энди нима қилдим, бир кунгина тинч юрдим, холос. Энди у бедазорнинг олдида турадиган бўлибди. Агар, мен айтган нарсани келтирмасанг, майли, калтак еявер, дейди, иршайиб. Тўлашнинг ҳам ёнғоқини яна олиб қўйибди. Унинг дастидан ёнғоқдан воз кечиш керакми?! Тўлаш билан бирга кўчага чиққаннимизда бир пасда гойиб бўлиб қолса?! Яккама-якка келганда, у зўр чикса. Кел, таваккал қилиб, кунда ўнта-ўнта... йўқ, бир донга ҳам бермайман. Эртага ўз кўчамиздан келавераман, қани тегиб кўрсин, ахир, қачонгача юрамиз, кунда калтак еб".

Дарс тугаганини сабрсизлик билан кута бошладим. Катта кўчадан аста боғ кўчамизга бурилдим. Ана, муюлишда турибди. Учта-тўртта бўлиб олган шериклари ундан сал нарида. Унга тик қараб юрдим. Йўлма-йўлакай жилдимни деворнинг тагига иргитиб, унинг қаршисида тўхтадим.

У бироз ўзгарди, қўллари билинар-билимас титрай бошлади. Болалар, энди нима бўларкан деб жим туришарди. Шу вазиятда узок вақт туриб қолдик. Ниҳоят, тоқатлари тоқ бўлиб кетган болалардан бири:

— Ҳа, уришмасизларми? — деди.

— Мен бу билан бошқа жойда уришаман, — деди у тезлик билан.

— Қерда?

— Кейин ўзим айтаман, — деди-да, шартта орқасига бурилиб кетди.

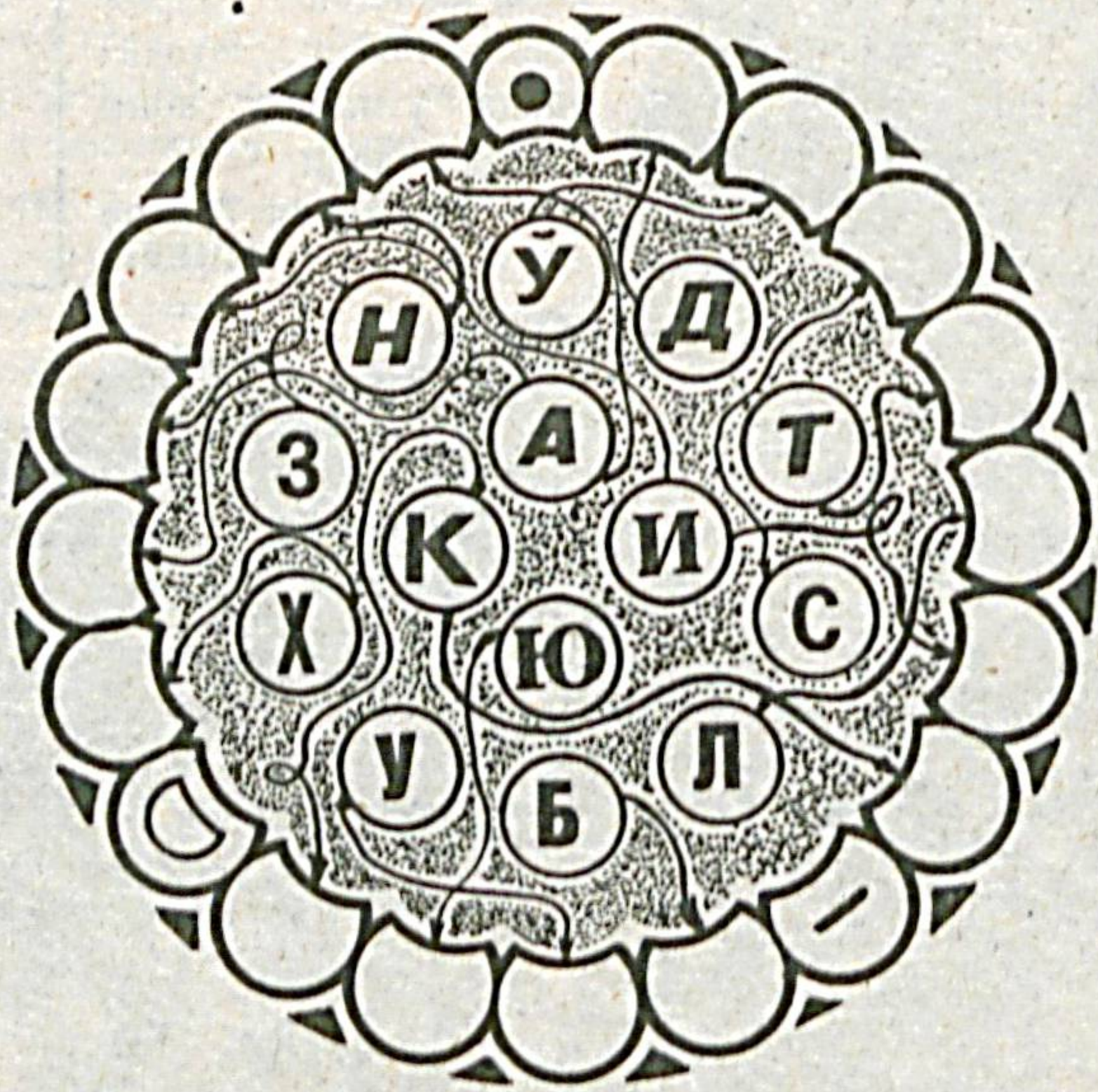
Аммо Шалпангқулоқ бизни алдаган экан. Билмадим, зўравонлик билан ёнғоқни ундиришга кўзи етмаганими, ё бўлмасам, астойдил жангга шай бўлганимдан чўчигганими, ишқилиб ҳанузгача индамайди. Тасодифан учрашиб қолганимизда, ўзини кўрмасликка солиб ўтиб кетади.

Бўш вақтларда

Ёзинг ва ўқинг

Азиз болажонлар!
Айланалардаги ҳарфларни
эгри чизиклар йўналиши
бўйича шакл атрофидаги
хоналарга ёзинг. Сўнг
ёзилган ҳарфларни соат
мили йўналишида кетма-
кет ўқинг. Бунда
допишманд
бобоқолларимизнинг
ҳикматларидан бирини
билиб оласиз.

Ф. Орипов.

Азиз

ГУЛОМЖОН!

Биз сизни таваллуд топган кунингиз билан муборакбод этамиз. Узок умр кўринг, соғу саломат бўлинг! Ўқиб ва ишларингизда сизга доим омад ёр бўлсин.

Яхши — тилаклар билан сингилларингиз Мохира, Васила ва Шахло.

Самарқанд вилояти, Советобод тумани, 6-мактаб.

акажонимиз

Ўғлимиз ХУРШИДЖОН!

12 баҳорни қаршилаганинг билан табриклаймиз. Толеинг баланд бўлсин. Доимо соғ-саломат юргангизнинг гувоҳи бўлиб юрайлик. Омад сенга ёр бўлсин!

Қарши тумани, "Насаф" давлат хўжалиги. МАМАТОВЛАР оиласи.

Азиз қизгинам ФЕРУЗАХОН!

Сени тугилган кунинг билан чин қалбимдан муборакбод этаман. Сенга сийхат-саломатлик, узок умр тилайман. Доимо юзиндан кули аримасин. Дилинг ҳаммаша шодон бўлсин.

Сени табриклаб онанг, даданг, аянг ГУЛНОЗА, сингилнинг НАВРУЗА.

Жиззах вилояти, Зомин туманидаги Н. Ҳайдаров кўчаси, 21-уй. АБДУҚОДИРОВЛАР оиласи.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРОВО.

Таҳрир ҳайъати:
Ф. ЖАЛИЛОВА, Т. КАРИМОВ, А. КҮЧИМОВ,
М. ПИРМАТОВ /масъула котиб/,
М. РАҲИМБЕРДИЕВА, Ш. СУННАТОВ,
Д. ТУРАХМЕТОВА.

Ташкис этилувчи:

ЎЗБЕКИСТОН ЕШЛАР ИТТИФОҚИ

МАРКАЗИЙ ҚҲИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан
«ЛЕНИН УЧҚУНИ» номи билан
чиқиб бопилган.

Газета ҳафтанинг сешанба кўни чиқади.

Маълумот учун телефон: 33-49-45

Бизнинг манзилгоҳ:
700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ,
ЛЕНИНГРАД КҲЧАСИ, 32-УЙ.
Напр кўрсаткичи: 64563
Чоп этиш вақти — 18.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Аппарати Ишлар бошқармаси ҳузуридаги "ШАРҚ" нашриёт-матбаа концерни

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137. Буюртма № Г-128. 67539 нусхада босилди. Ҳажми — 1 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-3.

Босишга топшириш вақти 19.00. Босишга топширилди 19.00.